

Тринадцята Міжнародна олімпіада з лінгвістики

Благоєвград (Болгарія), 20–24 липня 2015 року

Задача для командного змагання

Якось під час подорожі Південною Африкою туристу знадобилося заповнити документ мовою північна сото. Турист не знав жодного слова цією мовою, проте легко здогадався, про що тут йдеться:

Nomoro ya phaspoto: ('номер паспорта')

Aterese ya emeile: ('адреса електронної пошти')

Але не знав, що значить оце:

Leina, sefane:

Naga:

Letšatšikgweidi la matswalo:

Bong:

Batswadi:

Mma:

Tate:

Bana:

Mmala wa mahlo:

На жаль, перекладача поблизу не було, лише тлумачний словник північної сото. У ньому турист відшукав таке:

<i>mma</i>	<i>motswadi wa ka wa mosadi, yo a mpelegego</i>
<i>tate</i>	<i>monna yo a ntswetšego</i>
<i>bong</i>	<i>sepharologanyi seo se šupago gore motho goba phoofolo ke monna goba mosadi</i>
<i>matswalo</i>	<i>letšatši le kgweidi tšeo motho a belegilwego ka tšona</i>
<i>naga</i>	<i>lefase leo le arotšwego la go ba le batho ba bantši, leo le nago le mmušo wo o lego ka fase ga taolo ya presitente le bathuši ba gagwe; naga e šomiša tšhelete ya go fapana le ya dinaga tše dingwe</i>
<i>mmala</i>	<i>ponagalo ya selo yeo gantši e ka tšwelelago gabotse ge e le mosegare ka lebaka la mahlasedi a letšatši, selo seo se ka bonagala e le se se hubedu, tala, tšhweu bjalobjalo</i>
<i>mahlo</i>	<i>dikgokolwana tše pedi tša bošweu le boso tšeo di lego sefahlegong ka godimo ga nko, di šoma go lebelela le go bona</i>

Спершу це не дуже допомогло. Тоді, гортаючи словник, турист прочитав ще декілька словникових статей:

Basotho	<i>batho ba Afrika Borwa bao setlogong sa bona ba tšwago nageng ya Lesotho, bao ba bolelago Sesotho sa Borwa bjalo ka polelo yeo ba e antšego letsweleng</i>
beke	<i>lebaka la go bopša ke matšatši a šupago</i>
bona	<i>go diriša mahlo go lebelela</i>
iri	<i>lebaka la nako la go bopša ke metsotso ye masometshela</i>
kgwedi	<i>lebaka le le bopšago ke dibeke tše nne go iša go tše hlano</i>
leina	<i>lentšu goba sehlopha sa mantšu seo se fiwago le go relwa motho gomme a bitšwa ka lona</i>
lekgolo	<i>nomoro ye kgolo ya go bopša ke masome a lesome</i>
lesome	<i>nomoro ye nnyane ye e fetago senyane, ya go bopša ke ge go hlakanywa senyane le tee</i>
letšatši	<ol style="list-style-type: none"><i>lebaka la nako la go bopša ke diiri tše masomepedinne</i><i>polanete ye kgolokgolo ya nkgokolo ya mahlasedi a phišo ye ntši selemo, yeo e rotogago bohlabela mesong ya phatša leratadima go ya bodikela, ge e se gona e ba leswiswi</i>
metsotso	<i>lebaka la nako la go bopša ke metsotswana ye masometshela</i>
monna	<i>motho wa bong bja botona</i>
monwana	<i>setho sa mmele seo se lego seatleng goba leotong, sa dinokonoko sa go otlologa, gantši se šoma go swara</i>
morwa	<i>ngwana wa mošemane</i>
morwedi	<i>ngwana wa mosetsana</i>
mosadi	<i>motho wa bong bja botshadi</i>
mošemane	<i>ngwana wa bong bja botona</i>
mosetsana	<i>ngwana wa bong bja botshadi</i>
motswadi	<i>mosadi goba monna yo a nago le ngwana goba bana</i>
ngwaga	<i>lebaka la dikgwedi tše lesomepedi</i>
ngwedi	<i>selo sa nkgokolo seo se bonagalago bošego leratadimeng seo se tlišago seedi se segolo lefaseng, se hlatha mabaka a kgwedi</i>
nkgokolo	<i>sebopego sa go raretša seo se swanago le kgwele ya maoto, kenywa ya tamati, namune, bjalobjalo</i>
nne	<i>nomoro ye nnyane ye e fetago tharo, ya go bopša ke ge go hlakanywa tharo le tee</i>
pedi	<i>nomoro ye nnyane ye e fetago tee, ya go bopša ke ge go hlakanywa tee le tee</i>
seatla	<i>setho sa mmele seo se lego mafelelong a letsogo sa mphaphathi sa menwana, se šoma go swara</i>
sefane	<i>leina le tee leo maloko ka moka a lapa a le šomišago</i>
šupa	<ol style="list-style-type: none"><i>go emišetša letsogo pejana mola monwana o lebile pele ka nepo ya gore motho a bone seo se nepiwago goba seo go bolelwago ka sona</i><i>nomoro ye nnyane ye e fetago tshela, ya go bopša ke ge go hlakanywa tshela le tee</i>
tšhelete	<i>silibera le koporo tša nkgokolo goba pampiri yeo e ngwadilwego ya khutlonne, yeo e šomišwago go reka dilo, yeo e lego bohlokwa kudu ekonoming ya naga</i>

Після того він зміг заповнити документ цілком.

Тоді турист зацікавився північною сото і збагнув, що розуміє ще декілька тлумачень:

<i>koko</i>	<i>BONA makgolo, rakgolo</i>
<i>makgolo</i>	<i>mmagotate goba mmagomma</i>
<i>rakgolo</i>	<i>tatagotate goba tatagomma</i>
<i>setlogolo</i>	<i>ngwana wa ngwanake</i>
<i>kgaetšedi</i>	<i>ngwana wa batswadi ba ka wa mosetsana goba wa mosadi</i>
<i>moratho</i>	<i>ngwana wa mmago, e ka ba wa mosetsana goba mošetane</i>

- (a) Після того, як турист усе заповнив, чиновник, який прийняв документи, сказав йому щось на зразок «*Šupa ka monwana šupa*». Спершу турист не зрозумів, що від нього хочуть. Але коли йому показали, турист збагнув зв'язок між двома значеннями слова *šupa*. Поясніть, у чому полягає цей зв'язок.
- (b) Як тлумачиться *tharo* в цьому словнику?
- (c) Що ви можете сказати про походження слова *lekgolo*?
- (d) Укладіть двомовний словник (північна сото — українська) та граматику північної сото, причому настільки повні, наскільки це дозволяють дані командного завдання.

⚠ Мова північна сото належить до групи банту нігеро-конголезької родини мов. Це одна з 11 офіційних мов Південно-Африканської Республіки, рідна для 4,6 мільйона осіб.
—Борис Іомдін

Український текст: Олена Сірук.

Успіхів!